№ 107 Յունիսի 13 (25) 1881 Յունիսի 13 (25) № 107

ՏԱՍՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլ, կէս տարվանը 6 րուբլ:
Առանձին համարները 5 կոպէկով:
Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.
Օտարաքաղաքացիք դիմում են ուղղակի
Тифлисъ. Редакція ‹Мшакъ›

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի եւ տօն օրերից)
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով:
Յայտարարութիւնների համար վճարում են
խորտանիկի բառին 2 կոպէկ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Քաղաքական մտածմունքներ:—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Նամակ Իգդիրից: Նամակ Ջիբրաէլից: Ներքին լուրեր:—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Անգլիա: Արտաքին լուրեր:—ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ:—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ: Իմ բացատրութիւնս:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՄՏԱԾՄՈՒՆՔՆԵՐ

—

Ամբողջ Եւրոպայում ոչ մի ազգութիւն չը կայ, որ անգլիացիների պէս պահպանողական լինէր: Անգլիական ազգը ունի իր իրաւունքներ, կատարում է իր պարտաւորութիւնները և գոհ է իր դրութիւնից: Փոխել իր օրէնքները, իր սովորութիւնները, իր կեանքի եղանակը անգլիացին չէ սիրում: Մի անգամ մշակված պետական և հասարակական կազմակերպութիւնը նա կը պահպանի անխախտ ամբողջ դարերով:

Բայց երբ որ մի անգամ անգլիացին դժգոհ եղաւ իր երկրի պետական կամ հասարակական կազմակերպութիւնից, իր երկրի օրէնքները հնացած և անժամանակակից գտաւ,—նա կէս ճանապարհի վրա չի կանգնի, կէս միջոցներով չի բաւականանայ, այլ կը պահանջի կատարեալ վերանորոգութիւն:

Այս րոպէիս կարելի է ասել, որ Անգլիան գտնվում է կատարեալ յեղափոխութեան մէջ: Հին ձևերը, հին օրէնքները մաշվել են և այլ ևս չեն համապատասխանում Անգլիայի ժամանակակից հասարակական պահանջներին, ամբողջ պետական, հասարակական և անտեսական սիստէմը հնացել է,—և ամեն կողմից միաժամանակ բողոք է լսվում և պահանջ է յայտնվում կատարելապէս վերանորոգել պետական մեքենան:

Իրլանդիան պահանջում է փոփոխել երկրի կալուածական սիստեմը, անգլիացի բանւորների դասակարգը պահանջում է սահմանադրութիւնը փոխել և թոյլ տալ որ իրանք էլ ստանան իրաւունք իրանց ներկայացուցիչներին ունենալ պարլամենտում, կանայք միտինգներ են կազմում և պահանջում են իրանց համար տղամարդկանց հետ հաւասար քաղաքացիական և քաղաքական իրաւունք, ընտրողական հաւասար իրաւունք: Վերջապէս յայտնվել է Անգլիայում այդ պահպանողական երկրի մէջ մի չեղած կուսակցութիւն, ա ր մ ա տ ա կ ա ն կուսակցութիւնը, Բրէդլօի առաջնորդութեամբ, որ օրից օր աւելի համակրողներ է գտնում: Անգլիական արմատականները պահանջում են անտեսական կատարեալ վերանորոգութիւն, եկեղեցու, որպէս պաշտօնական հիմնարկութեան կատարելապէս վերցնելը և հանրապետութեան հաստատելը: Բրէդլօ պահանջում է անտեսական վերանորոգութիւն Մալթուսի քաղաքա-անտեսական թէօրիայի հիման վրա, պահանջում է որ մի եկեղեցի գոյութիւն չունենայ որպէս պաշտօնական հիմնարկութիւն, այլ ամեն մարդ, ամեն անհատ ունենայ այն հաւատը, որ ինքն է կամենում, վերջապէս միապետութեան տեղ հանրապետութեան հաստատութիւնն է պահանջում:

Ահա այս դրութեան մէջն է Անգլիան այս րոպէիս: Նրա հին, դարերով պահպանված ձևերը, նրա դարևոր կազմակերպութիւնը ամեն կողմից խախտված է: Իսկ անգլիացին, ինչպէս ասացինք, չափից դուրս պահպանողական լինելով, կամ երկար ժամանակ կատարելապէս գոհ է լինում իր երկրի պետական և հասարակական կազմակերպութիւնից, կամ եթէ մի օր գոհ չեղաւ եղած դրութեամբ, այլ ևս կէս ճանապարհի վրա չի կանգնի, այլ կը ձգտէ և կը հասնի կատարեալ վերանորոգութեանը:

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԻԳԴԻՐԻՑ

—

Յունիսի 1-ին

Աղի վրա ակցիզը ոչնչանալուց յետոյ Անդրկովկասում եղած աղային արդիւնաբերութիւնը պէտք է անցնի Լեռնային վարչութեան (Горное Управленіе) իրաւասութեան տակ, որին և կը յանձնվեն այժմ բոլոր հոգսերը լաւ կազմակերպութեան և աղի էժանացնելու մասին, որ և կազմում է ժողովրդի ամենաանհրաժեշտ պէտքերից մինը: Բայց որպէս զի գտնենք որքան այդ փոփոխութիւնը էական օգուտ կը բերի, հարկաւոր է կշռել հետեւեալ հարցերը: 1) Ինչ փոփոխութիւններ պէտք է կիրառվին աղի արդիւնահանութեան մէջ, արդեօք լեռնային վարչութիւնը կը ձեռնարկվի նոյն ուղղութեամբ, որ գոյութիւն ունէր մինչև ակցիզի սիստէմայի մտցնելը, կամ կը տանի գործը նոր հիմունքների վրա: 2) պէտքական են արդեօք այն կանոնները, որոնք գոյութիւն ունէին ակցիզի սիստէմայի ժամանակ. 3) ինչի աղը, որ Կուլպի աղահանքերում ծախվում է խոշորը 10 կոպէկ, իսկ մանրը 5 կոպէկ պուդը, թիֆլիսում ծախվում է հասարակը 1 ր. 20 կ., իսկ սպիտակը 1 ր. 70 կ., ինչով բացատրել այդ տեսակ զանազանութիւն. 4) անհրաժեշտ չէ արդեօք, ինչպէս տեսուչներին, այնպէս էլ չափչիներին տեղական (թուրքաց, հայոց և վրաց) լեզուների հմտութիւնը. 5) ինչպէս պէտք է հասկանալ չափչիների անունը և որքան թւով պէտք է լինեն այդ պաշտօնով մարդիկ. 6) ինչ պաշտպանութիւն պէտք է լինի, ինչպէս ցերեկով, այնպէս էլ գիշերով աղի գողութեան դէմ. 7) ինչ է պատճառը որ կուլպեցիների մէջ այդքան տարածված է աղի գողութիւնը. 8) ինչի այժմեան ժամանակում մանր աղի ամբարներում, որոնք պէտք է պարունակէին օրինակ 19 հազար պուդ, աղը ծախսելուց յետոյ յայտնվում է 19,500 պուդ և ինչի քիրդերը միշտ գանգատվում են որ նրանց բաւական տղ չը տալեյին և միշտ նորից վերադառնում են աղ ստանալու համար. 9) ինչ պատճառով վրաց արաբաները դադարել են գալ Կուլպ աղ վեր առնելու համար. 10) ինչ է պատճառը որ 1880 թւին ծախվում էր միմիայն մանր աղը, իսկ միւս տեսակը ոչ ոք չէր կամենում գնել. 11) որ ժամից աղը պէտք և ծախվի գարնանը, ամառը և աշնանը. 12) ինչ շահ այդ ժամանակի դասաւորութիւնը աղի ծախելու մէջ կարող է բերել սպառողներին (առնողներին) և

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԻՄ ԲԱՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆՍ

—

«Մեղուի» 95 համարում Ս. Սարդարեանց ստորագրած մի յօդուածում թատրօնի մասնաժողովը լրացնում է իմ դէմ գործած անարդարութիւններին և վիրաւորանքների չափը: Պ. Սարդարեանցը չը գիտեմ որ օրից բեմական կառավարիչ է դառել, այդ կարծեմ ոչ ոքին յայտնի չէր, և ոչ մէկ դերասան այդպիսի կառավարիչ էլ կարծում եմ չէր ընդունի: Այդ պաշտօնների չփոթութիւնը նրանից է առաջացել, որ այդ յօդուածի հրամայողը մէկ անձն է, յօրինողը երկրորդ, իսկ ստորագրողը երրորդ, և այդ գուցէ նրա համար, որ մասնաժողովը խիստ զբաղված է և «մանրակրկտութեանց» չէ պատասխանում: Այդ յօդուածը անպատուում է և մասնաժողովի նախագահին, որովհետև գլխից մինչև վերջը թէ փաստերը և թէ թւանշանները գիտութեամբ ծռած և սարքած են: Թատրօնի բեմի կառավարիչը մասնաժողովի նախագահն է, որին բեմական ամեն բան ծանօթ պիտի լինի և ամենից լաւ նա պէտք է գիտենայ հաշիւների, գումարների որքանութիւնը: Ես երբէք մամուլին չը պիտի դիմէի, եթէ մասնաժողովը չը կամենար թատրօնի պատերին կպցրած մի յայտարարութիւնով ինձ դէմ կանգնեցնել հասարակութեան կարծիքը, և իր խիղճը ծածկել ինձ դէմ արածների համար: Ես իմ պատասխանով «Մշակի» մէջ չէի կամենում արդարացնել ինձ, այլ նրա բուն նպատակն էր մեղադրել մասնաժողովին, առանց վիրաւորել կամենալով նրան: Ես շատ պարագաներ, շատ բաներ, որոնք իմ օգտին են խօսում, ապագայի թողնելով, կաշխատեմ նեղ շրջանակի մէջ բացատրել գործը, որով հասարակութիւնը կը հասկանայ գործի էութիւնը և «Մեղուի» մէջ տպած այն յօդուածի նշանակութիւնը: Թող վերջը պատուելի հասարակութիւնը դատէ, արդար դատէ, և յետոյ ով որ պախարակելի է նրան պախարակէ. Առաջ «Մեղուի» № 95-ի մէջ բերած փաստերի և թւանշանների մասին: Ես իբրև թէ 17 ամսուայ ընթացքում 5,209 ր. 50 կ. եմ ստացել, և ինչպէս, 1879 թ. հոկտ. 29-ին իմ նպաստիս իբրև թէ. 851 ր. 40 կ. եմ ստացել.—այդ սխալ է. դրանից 205 ր. ստացել է մասնաժողովը թատրօնի վարձ, և ուրիշ մանր ծախքեր էլ նոյնպէս եղել են, լուսաւորութեան և այլն. ինձ տուել է իբր թէ մասնաժողովը 150 ր. ընծայ. մասնաժողովը ինձ այդ գումարը չէ տուել, այլ մի հագուստ, որը ես գործ եմ ածել լոկ իր ներկայացումների համար, որուն իր ժամանակը ես շնորհակալութիւն եմ արել, ուրեմն այդ հագուստը միշտ երեսիս զարնելը, կարծեմ ազնւութիւն չէ: Ահագին պրիզներ և ընծաներ եմ ստացել իբրև թէ, որ առնուազն անում է 1000 ր.: Ես ոսկեղէն և քարեղէն ընծաներ եմ ստացել հասարակութենից, շնորհակալ եմ հազար անգամ, բայց կարծեմ այդ ընծաները փողով գնահատելը անտեղի է, և կարծեմ հասարակութեան ազնիւ զգացմունքը վիրաւորել է: 1880 թ. յունիսի 12-ին իմ երկրորդ նպաստիս իբրև թէ 408 ր. և 10 կ. եմ ստացել,—այդ էլ սխալ է, որովհետև թատրօնի ծախքը պէտք է հանել այդ գումարից, նոյնպէս և տոմսակների գները, որ ես ստացել եմ իմ կողմից ուղարկելու զանազան անձինքներին, որոնք չոքերի պատճառաւ քաղաքից հեռացել էին, և տոմսակները մնացին առանց վաճառվելու, ուրեմն 408 ր. կէսն էլ ուղիղ չէ. (այդ երեկոյեան ես բեմի վրա եղած ժամանակս կուլիսում իմ բռլեանտ օղերս գողացան, որը ես ստացել էի առաջին բենեֆիսիս): Այս երկրորդ բենեֆիսը ես ստացել եմ իմ պայմանագրութեան զօրութիւնովը, որը մասնաժողովը կապել է ինձ հետ Կ. Պօլսում 1879 թ. յուլիսի 11-ին: Այդ պայմանագրի 9-րդ յօդուածը ասում է «օր. Աստղիկ պիտի ստանայ երկու ներկայացումն ի նպաստ, ի միջոցի հոկտեմբեր ամսոյ սկզբէն մինչև յաջորդ մարտ ամսոյ վերջն»: Ուրեմն յայտնի զրպարտութիւն է ասել, որ ես իբրև թէ իմ պայմանագրութիւնից դուրս մի աւելորդ նպաստ եմ ստացել: Ինչ վերաբերում է իմ ընկերների չեղած առաջարկութեան, որին ես իբրև թէ չեմ համաձայնվել—այդ մասին վերջը:

Որովհետև ինձ 1880 թ. յունիսի 12-ին նպաստ են տուել, այն ինչ ինձ պարտաւոր էին նպաստ տալու մինչև մարտի վերջը, ես մի և նոյն պայմանագրի 12-րդ յօդուածի զօրութեամբ կարող էի պահանջել մասնաժողովից 900 ր. տուգանք: 12-րդ յօդուածը ասում է «Ներկայ պայմանագրիս զօրութիւնը խախտող կողմը պիտի հատուցանէ միւսին ինն հարիւր ր. տուգանք»: բայց ես ոչ անցեալ տարի և ոչ էլ այս տարի պայմանագրի զօրութիւնով չեմ համարել ինձ կապած մասնաժողովի հետ, այլ բարոյական կապով և ազնիւ խօսքով. այդ մասին էլ վերջը: Իբր թէ ճանապարհի ծախս ստացել եմ 100 ր.: Նոյն պայմանագրիս զօրութեամբ պէտք է որ ստանայի, բայց մէկ կոպէկ չեմ ստացել մինչև օրս, կերևի դեռ պիտի ստանամ: 17 ամսուայ ընթացքում ես իբր թէ ստացել եմ ռոճիկ 2,700 ր.—այդ սխալ է. մասնաժողովի նախագահը որոշած ռոճիկից աւելի ինձ փող չէր կարող տալ, իմ ռոճիկս ամսական 150 ր. է: Ուրեմն 17 ամսուայ ընթացքում ստացած ռոճիկիս գումարը կանէ 2550 ր.: 1879 թ. հոկտ. 29-ին նպաստիս ստացել եմ ոչ աւելի քան 600 ր., պրիզները և ընծաները միասին հաշուելով ոչ աւելի 750 ր.: 1880 թ. յունիսի 12-ին նպաստիս ոչ աւելի 150 ր.: Ստացածիս բոլոր գումարը միասին կանէ ոչ թէ 5,209 ր. 50 կ., այլ 3050 ր.: Ուրեմն ամիսը կանէ ոչ թէ 300 րուբլուց աւելի, այլ 179 ր. և մօտ 6 կ.: Եթէ ընթերցողը սրա վրա աւելացնէ, որ ես իբրև դերասանուհի, դերասանի դրութեան մէջ չեմ, որը մէկ շապոյով, մէկ սև հագուստով, և մէկ ֆրակով ամբողջ սեզօնը կարողանում է անցնել, ես պէտք է միշտ դերին յարմար հագուստներ կարել տամ, եղած հագուստները միշտ փոփոխել տամ կար անողին, ձեռնոցների, ծաղիկների, գդակների, կօշիկների, կանանց տուալեթին հարկաւոր ուրիշ մանր բաներին փողեր վատնեմ (ամեն փոքր պակասութիւնը խստութեամբ նկատվում է): Նոյնպէս ի նկատի պիտի առնէ ընթերցողը, որ ինչպէս անցեալ տարի երեք ամսուայ ռոճիկից զրկված մնացի, նոյնպէս այս տարի մարտ ամիսը, և թէ մի դերասանուհի իր ապարկվում միշտ անռոճիկ մնալու վտանգին ենթարկուած է: Եթէ այս ամենը խղճմտանքով ի նկատի առնվի, կը տեսնեն որ իմ աշխատանքիս և ապրուստիս համար հազիւ թէ ամսական 50—60 ր. է մնում ինձ: Թւանշանների վրա այսչափ երկար խօսելուն միտքս էր, որ ընթերցողը տեսնէ. եթէ թւանշանները, գումարները կարող են փոխել, ծռել, աւելացնել, ուրեմն ինչպէս պէտք է վարվէին ուրիշ իրողութիւնների հետ, որոնց ապացուցելը աւելի դժուարին է ինձ համար: Ես հասարակութիւնից չեմ զրկված, վիրաւորված, այլ մասնաժողովից: Հասարակութիւնից ես գոհ եմ, նրա տուած յարգանքը, պատիւը, քանի որ շինծու չէր, անկեղծ էր, ունի ինձ մօտ մեծ և աւելի նշանակութիւն, քան թէ փողի որքանութիւնը. ես արհեստին եմ ծառայում, ոչ թէ փողին: Ինչ կը վերաբերի դերեր վերադարձնելուն, այդ զրպարտութիւն է, քանի որ հասարակութեանը աֆիշաներից յայտնի է, որ ես ամբողջ սեզօնում գրեթէ չնչին երրորդական դերեր եմ կատարել համբերութեամբ: Միմիայն «Դօն Սեզար-դը-Բազանի մէջ» Մարիտանայի դերը իշխան Ամատունու համաձայնութեամբ չեմ կատարել, թէպէտ և աֆիշայում տր-

ինչ վնաս կապալառուներին. 13) ինչի աղ գնելու եկածները գլխաւորապէս առնում են նրան մասնաւոր պահեստներից, բայց ոչ թէ աղահանքից. 14) ինչ է պատճառը որ գոյութիւն ունեն Կուլպի մէջ աղի մասնաւոր պահեստներ աղի միլիօնաւոր պուդերով, երբ որ տաս քայլ հեռաւորութեամբ գտնվում են արքունի պահեստներ. 15) ինչ նշանակութիւն ունի Ասար գիւղը (Կուլպից 5 վերստ հեռաւորութեամբ) որի ամբարների մէջ գտնվում են աղի ահագին պահեստներ և 16) շահաւէտ է արդեօք կապալառուին ծախել մանր աղը։

Այդ բոլոր հարցերին ես կաշխատեմ մի առ մի պատասխանել իմ հետևեալ նամակներում։

***

ՆԱՄԱԿ ՋԻԲՐԱՅԵԼԻՑ

—

Մայիսի 30-ին

Այս տարի մեր կողմերը ձմեռը սաստիկ չէր։ Գարունը անձրևներ շնորհեց մեզ, ուստի այս կողմերի հացաբոյսերը անցեալ տարվանից առատ են։ Մայիսի կարկտահարութիւնները ոչ սակաւ հարուածներ տուեցին լեռնաստորոտներում գտնված այգիներին։

Օրերումս ամպամած անձրևախառն ցրտեր արեց 3—4 օր շարունակ. բարձր սարերի գագաթները ձիւնապատ հանդիսացան, դեռ ևս էլ երևում են։ Անջուր, անկոխ, անմարդաբնակ դաշտերը, ուր գտնվեցան հացի թշնամի միջատները, ուր հազիւ հազ կը պատահեն անձրևներ և տարիներով կանանչ խոտաբոյսեր չեն երևած, ինչպէս անուանվում են,—Օլթանից բարձր Ցաչբուռուն, Սոլթանբուղ, Հին-Շհար, Աւիր-ղալայ, Միլին՝ հարթ հաւասար անվերջ անծայր դաշտերը։ Ե՞րբ կը լինի, որ այս անապատ գանձերի դաշտերը կը մշակվեն և մարդկութեան արօրի գործիքի տակ կընկնեն,—երբ Պարսկաստանից աւազակների աւերիչ արշաւանքը կը պակասի այս տեղերից, երբ Արաքս գետի ափերում բընակվողները չեն գաղթի իրենց տեղերից, երբ բարձր կառավարութիւնը այդ ոսկի դաշտերը ջուր բերելու համար կարգադրութիւն կանէ և հողատնտեսականութիւնը կը մտնի այդ դաշտերը։

Բայց այս դաշտերում մորեխ կոտորողները պատմում են, թէ այս տարի անձրևի շնորհով այնքան առատ են թարմ և գեղեցիկ եօնջախառն խոտաբոյսերը, որ մանգաղու հնար չը կայ, այնպէս որ, գերանդիով վեր են տուել, յետոյ սկսել միջատներին կոտորել։ Ժողովուրդը ցերեկով արեգակի տակ, իսկ գիշերները ոչ սակաւ դժուարին չարչարանքներ կրելով սարսափելի մոծակներից, աշխատել է մորեխ կոտորելու։ Ասում են 100 վերստ հեռաւորութիւնից էին հասցնում խմելու ջուրը։ Հայերը կամաւորապէս պատրաստութեամբ էին գնացել՝—ձիաներով, գինիով, արաղով և ջրի ամաններով, բայց Թուրքերը ո՛չ այսպէս, այլ ակամայ և անպատրաստ, ուստի և ծարաւի զոհ են գնում Թուրքերից երեք հոգի։ Ասում են, որ եթէ հայերը չօգնէին, Թուրքերից ծարաւի զոհ գնացող շատ կը լինէր։

Օրերումս տեղիս հաշտարար դատաւորի թարգմանչի 15 տարեկան ծառային, իրան տիրոջ ձիով Ջիբրայէլից Փիրահմատաու գնալիս, Ցուլատուլ անուանեալ ապառաժոտ ձորակի ճանապարհի անցքում աւազակները ողորմելու գլուխը կըտրում են ձեռքից ձին յափշտակելով։ Հետևեալ օրը ձին ճանաչվում է Պարսկաստանում։ Երէկ գաւառապետը հեռագիր ստացաւ նահանգապետից, Պարսկաստանում մորեխի լինելը ստոյգը իմանալու համար։

***

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Օդէսայի «Пчелка» լրագիրը լսել է, որ իր պասկվիլներով յայտնի, «Берегъ» լրագրի նախկին խմբագիր Ցիտովիչ, մտաւ եզուիտների կարգը Գրէնօբլում, իսկ իր աղջկան Sacré coeur վանքը տուեց կրթութեան համար։ «Берегъ» լըրագրի հրատարակութեան համար ստացած փողից, պ. Ցիտովիչ պարտաւոր էր գանձարանին վերադարձնել 34,000 րուբլ, բայց այդ գումարը մեծահոգութեամբ նրան ընծայեցին, և որպէս շնորհակալութիւն, նա եզուիտների միաբանութիւնը մտաւ, որ աքսորված է Ռուսաստանից։ Այդպիսով, պետական փողերից մօտ 200,000 րուբլ վատնելով, պ. Ցիտովիչ վերջը դարձեալ 34,000 րուբլ պրեմիա ստացաւ։

—

Օրիորդ Աստղիկ տալու է երկուշաբթի օր, յունիսի 15-ին, տեղիս հայ սիրողների մասնակցութեամբ մի կօնցէրտ-ներկայացում Արծրունու թատրօնում։

—

«Русскій Курьеръ» լրագրի խմբագիրներից մին, Նէֆէդով, մայրաքաղաքի լրագիրներից մինի մէջ իր տպված նամակով բացատրում է որ երկու ամիս առաջ կալանաւորված է եղել Լօրիս-Մելիքօվ կոմսի հրամանով, մեղադրվելով ռուսաց յեղափոխական կուսակցութեանը պատկանելում։ Նրա բնակարանն էլ պօլիցիայի խուզարկութեանը ենթարկվեցաւ։ Այժմ նա կրկին ազատված է, որովհետև ոչինչ չը գտան նրա բընակարանում որ քիչ թէ շատ կասկածաւոր լինէր և նա անմեղ է յայտնված։ Այժմ բանտից ազատվելով Նէֆէդով իմացաւ որ զոհ է եղել մատնութեան։

—

«Порядокъ» հաղորդում է որ հոկտեմբեր ամսից կը հրատարակվի Խարկօվում մի ամսագիր «Міръ» անունով, պ. Շիմկօվի խմբագրութեամբ։

—

Օմսկ քաղաքում, ինչպէս հաղորդում է «Новости» լրագիրը, հիմնվելու է մի տեխնիկական դպրոց։

—

«Новости» լրագիրը լսել է որ կառավարչական բարձր շրջաններում դիտաւորութիւն կայ վերցնել պօլիցմէյստրների պաշտօնը գաւառական քաղաքներում և յանձնել նրանց պաշտօնը ժանդարմների գլխաւորներին։

—

Օդէսայում հակահրէական անկարգութիւններից յետոյ կալանաւորվեցան 996 քրիստոնեայ և 164 հրէայ, իսկ գիշերային խուզարկութիւնների ժամանակ դարձեալ 1,015 հոգի։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՆԳԼԻԱ

—

Անգլիական համայնքների ժողովի նիստի ժամանակ Ֆօուլեր յարձակվում էր արտօնութիւն ունեցող հողային սեփականութեան դէմ և պահանջում էր, որ ամենքը հաւասար իրաւունք ունենան հողեր գնելու և ծախելու համար։ Գլադստոն պատասխանեց, որ ինքը իբրև մասնաւոր մարդ բաժանում է Ֆօուլերի կարծիքը, բայց իբրև մինիստր նա չէ կարող յայտնել իր կարծիքը այդ հարցի մասին, որ գործնականապէս բաւական մշակված և հասունացած չէ։ Նրա կարծիքով, Ֆօուլերի առաջարկութիւնը վնասակար չէ կալուածատէրերի համար, որովհետև հողերի վերաբերութեամբ կատարեալ ազատութիւնը նրանց համար շահաւէտ է։ Կալուածական այժմեան օրէնքները չափազանց վնասակար են և դրանց փոփոխելը կը բարձրացնի ժողովրդի և արիստօկրատիայի բարոյական եռանդը, բայց այնու ամենայնիւ Գլադստոն խորհուրդ տուեց Ֆօուլերին յետ առնել իր առաջարկութիւնը։ Համայնքների ժողովի անդամների մեծամասնութեան բացակայութեան պատճառով այդ հարցը չը վճռվեցաւ և նիստը փակվեցաւ։

Իրլանդական անկարգութիւնները շարունակվում են։ Անդադար ժողովներ են կազմվում, որոնց ժամանակ արտասանած ճառերը չափազանց միանման և միակողմանի են։ Հետաքրքիր է Նէշտի եպիսկոպոսի ճառը, որին մի ազրէս ներկայացրին իրլանդական միութեան բաժիններից մէկի ներկայացուցիչները։ Ազրէս ներկայացնողները մեղադրում են մինիստրութեանը, որ նա կամենում է արտաքսել իրլանդացիներին իրանց հայրենիքից։ Եպիսկոպոսը պատասխանեց մի ընդարձակ ճառով, որով գովում էր Գլադստոնի կալուածական օրինագիծը և պախարակում էր ֆերմերներին արտաքսելու գործը։ Նա խորհուրդ տուեց առաջարկել կառավարութեանը դադարեցնել ֆերմերներին արտաքսելը, մինչև հաստատվի կալուածական օրինագիծը։ Կառավարութեան մի քանի անդամներ կամեցել են փակել կալուածական միութիւնը, բայց այդ անկարելի է։ Ճառախօսը Ամերիկայից մի նամակ է ստացել, որով նրան յայտնում են, թէ այնտեղ կալուածական միութիւնը 5 միլիօն կուսակցներ ունի։ „Բաւական է, որ

պած էր, և ոչ թէ դերը յետ եմ ուղարկել։ Եթէ այդպէս լինէր, պէտք է որ ինձ տուգանք նշանակէին։

Մէկ բանում միայն «Մեղուի» 95 համարում յօդուածը ճշմարիտ է խօսում. այդ այն է, որ ես 17 ամսվայ ռոճիկ եմ ստացել։ Արդարև 1879 թ. օգոստոսի մէկից մինչև 1880 թւի մայիսի վերջը 10 ամիս։ 1880 թ. սեպտեմբերի 1-ից մինչև 1881 թ. ապրիլի վերջը չը հաշված մարտ ամիսը կանէ 7 ամիս, միասին—17-ը ամիս։ Խնդրեմ ասացէք, ո՞ւր մնաց մայիս ամսվայ ռոճիկը, որ այդպէս անօրինաբար ինձ վրա են բարձում։ Մինչև հիմայ գրածներիս, բերած փաստերիս և բացատրած հաշիւներիս վրա հասարակութեան ուշադրութիւնը խնդրելով, մնում է ինձ պարտք դեռ երկու և աւելի նշանաւոր զրպարտութեանց վրա խօսել, որ եթէ ճշմարիտ լինէին, ոչ թէ իմ վարմունքս «պախարակելի» կը լինէր, ինչպէս ասում է «Մեղուն», այլ և ցածութիւն է։ Իսկ եթէ այդ ամենը զըրպարտութիւն լինի, իսկ եթէ պարզվի, որ ես եմ զրկված և վիրաւորված, և թէ մասնաժողովը իր բոլոր ընթացքովը ինձ դէմ, աշխատում է եղել, որ ես բեմի վրա անյայտ մնամ, և թէ մասնաժողովը ուրախ է որ հեռացել եմ, միայն ձևացնում է որ վիրաւորված է—այն ժամանակ մամուլի պարտքն է, արդար քննել գործը և այնպէս դատել, եթէ այդ կարող չէ անել, չը պէտք է ուժեղի օգտին, անզօրի վրա յարձակվի։ Այդ զրպարտութիւններն են 1) որ ես մասնաժողովի 150 ր. առել և բեմից հեռացել եմ, այսինքն պարզ խօսենք, մասնաժողովի 150 րուբլին յափշտակել եմ. այդ սուտ է և զրպարտութիւն է։ 2) որ ես իբրև թէ օգուտ եմ քաղել Տ. Ս.—Զ.—ի, Տ. Ա.—ի, և օր. Վ.—ի տկարութիւնից, որ օր. Վ.-ի ներկայացումը խանգարեմ, բայց օր. Սիրանոյշը իբր թէ կարճ միջոցում պատրաստել է այդ դերը։ Այդ էլ զրպարտութիւն է։ Ապրիլի 30-ին խաղացինք «Կօվերլէյի սպանումը»։ Մայիսի 1-ին, ինչպէս սովորութիւն է, մենք ամենքս պէտք է հաւաքվէինք և մեզ ամենիս (գոնեա ինձ) անծանօթ «Ընտանեկան մխիթարութիւն» պիէսան կարդալու, և այդ օրը պէտք է առաջին կրկնութիւնը սկսվէր, հէնց այդ առաւօտն էր որ ես գրեցի մի նամակ իշխան Ամատունուն, որի մէջ մայիս ամսվայ համար ապահովութիւն էի պահանջում, ուրեմն ես չէի մտածում ներկայացման խանգարման վրա. օր. Սիրանոյշն էլ այդպիսի մի չնչին դեր հարկաւորութիւն չունէր կարճ միջոցում պատրաստել, քանի որ ամենքս էլ հէնց մայիսի 1-ից պէտք է դերերի հետ ծանօթանայինք։ Ամենքիս համար էլ չորս օր ժամանակ կար։ Ով որ ներկայացումը խանգարել է կամենում, կրկնութիւններին գնում է, և վերջի օրում թողնում է բեմը յանկարծ—իսկ ես այդպիսի բան չեմ արել։ Բայց ինչ է նշանակում «մայիսի ռոճիկը ստացայ» ստորագրութիւնս, և թէ ինչու ես օր. Վիրգինէի խաղին չը մասնակցեցի, ահա սրանց մասին ես պիտի խօսիմ և այդ պատճառով պէտք է սկզբից սկսեմ, և կարճ անելու համար չը պէտք է մտնեմ մանրամասնութիւնների մէջ։ 1880 թ. մայիսին գալիս է ինձ մօտ պ. Ս. և յայտնում է մեզ (ինձ և քրոջս), որ մասնաժողովը մտադիր է ներկայացումները դադարեցնել մինչև սեպտեմբեր ամիսը, որ վերջը աւելի լաւ միջոցներով սկսէ ներկայացումները, դրա համար հարկաւոր է գտնում պարոնը, որ մենք հրաժարվենք մեր պայմանագրից, մեր ռոճիկներից։ Պ. Ս. աւելացրեց, որ եթէ մենք չանենք այդ, մասնաժողովը ստիպված կը լինի շարունակելու ներկայացումները և միւս դերասաններին վճարելու ռոճիկը։ Պ. Ա. Մանդինեանցը եկաւ մեզ մօտ նոյնպէս և յայտնեց, որ այդ բանը աշխատում է գլուխ բերելու պ. Ս., բայց եթէ մենք չը հրաժարվենք մեր ռոճիկից, միւս բոլոր դերասանների տուած ստորագրութիւնները նշանակութիւն չը պիտի ունենան. նրանք կը ստանան ռոճիկը։ Անտարակոյս դժուար էր մեզ օտար երկրում պայմանագրից կամաւոր հրաժարվելը, որով զրկվում էինք երկու ամիս ու կէս ռոճիկից, բայց պ. Ս. համոզեց մեզ, որ այդ զոհաբերութիւնը անենք ազգային թատրօնի օգտին—և ես ստորագրեցի նրա բերած թղթին։ (Արդեօք այս զոհաբերութիւն չէ՞)։ Յունիս ամսին պ. Ս. գալիս է մեզ մօտ մասնաժողովի կողմից և առաջարկում է պայմանագիր կապել թատրօնական նոր սեզօնի համար։

Ես արդէն Կ. Պօլսից նամակներ էի ստացել և տեղեկացել էի, որ այնտեղ է հասել պ. Ս. Ց. և դերասաններ, դերասանուհիներ է հրաւիրում Թիֆլիսի բեմի համար, նոյնպէս իմացել էի նըրանց ստանալու ռոճիկների քանակութիւնը։ Ուրիշ շատ հանգամանքներ նոյնպէս հաշւի առնելով ամենևին չէի կամենում ես անցեալ տարի մնալ Թիֆլիսի բեմի վրա։ Բայց պ. Ս. ինձ համոզեց, որ մնամ։ Պայմանագրի վրա խօսելով Պ. Ս. թէ իր և թէ իշխան Ամատունու կողմից հաւատացրեց, որ Կ. պօլսեցի դերասանների և դերասանուհիների պայմանները բոլորովին մի և նոյնն են, և թէ պ. Ս. Ց. իրաւունք չունի 150 րուբլուց աւելի բարձր ռոճիկի իր ստորագրութիւնը տայ, և եթէ վերջը հաստատվի որ նոր հրաւիրված դերասանուհիները աւելի լինեն ստանում, իշխան Ամատունին խօսք է տալիս մեզ մեր ռոճիկներն էլ աւելացնելու։ Պ. Ս. ասում էր, որ իշխան Ամատունին մի օրինակ պայմանագիր ունի ամենի համար, որին արդէն պ. Ադամեանը ստորագրել է— և թէ յօգուտ հայոց թատրօնի և կարգը պահելու համար մենք էլ ստորագրենք այդ պայմանագրին և վստահանանք բոլորովին իշխան Ամատունուն թէ ռոճիկի և թէ դերերի վերաբերմամբ, որովհետև, ասում էր պ. Ս. իշխան Ամատունին անտրպրէնեօր չէ, թատրօնից նիւթական շահ չունի, այդ ազգային նոր հիմնարկութիւն է և ձեր մէջ կապը պէտք է աւելի բարոյական լինի, անտարակոյս իշխանը ձեզ երկրորդ տարին է, որ ճանաչում է և դուք ձեր ռոճիկները զոհեցիք, նա չէ կարող ձեզ զրկել և նորերին աւելի ռոճիկ տալ, և ուրիշ շատ սիրուն խօսքերով աշխատում էր մեզ համոզել։ Իշխան Ամատունու մօտ գնացինք, մի և նոյնը կրկնեց նա։ Միմիայն բենեֆիսների վրա էր մնում խօսքը։ Իշխանը ասում էր, որ մինչև մեծ պասը ամենի բենեֆիսի եկամուտը կը լինի յօգուտ մասնաժողովի, ուրեմն բենեֆիսի եկամուտը մեզ չէ կարող տալ, դրա փոխարէն նշանակում է մեզ երեք հարիւր րուբլի, եթէ մեծ պասից առաջ բենեֆիս կամենանք, իսկ եթէ մենք մեծ պասին բենեֆիս տանք, եկամուտը կարող ենք առնել, եթէ երեք հարիւր րուբլին չենք կամենայ։ Ես տուն յետ դառնալով այնու ամենայնիւ մտածմունքի մէջ էի և չէի վճռում ասած պայմաններին ստորագրելու։ Պ. Ս. եկաւ և այնպէս համոզեց մեզ իր խօսքերովը, որ ես և քոյրս գնացինք ստորագրեցինք իշխան Ամատունու մեր առաջ դրած պայմանագիրը։ Այդ պայմանագիրը թէ իմ և թէ իմ քրոջս համար մի և նոյն էր. ես նրա օրինակը չը ստացայ, և թատրօնական սեզօնի մինչև վերջը իմ ձեռքումս ոչ պայմանագիր կար և ոչ էլ մինչև օրս իշխան Ամատունու ստորագրութիւնը, ես հաւատացել էի լոկ նրա ազնիւ խօսքին, և պ. Ս.-ի խոստումներին։ 1880 թ. սեպտեմբերի 4-ին առաջին ներկայացումն էր։ Առաջին ներկայացման յաջողութիւնը յայտնի է հասարակութեան։ Ես իմացայ մի և նոյն ժամանակ որ օր. օր. Ե. և Վ. Գարաքաշները ստանում են մօտ երկու հարիւր րուբլ ամսական ամեն մէկը։ Ես լսեցի և ռոճիկի համար խօսելը աւելորդ համարեցի։ Ինչ որ ամբողջ սեզօնի ընթացքում եղել է, ես էլ չեմ գրում, բաւական է, որ ասեմ, թէ բացի անցեալ սեզօնից կրկնած «Լիսի Դիդիէից» և մէկ էլ Տրավիատա», որ Աստուած գիտէ ինչպէս բեմի վրա տրուեցաւ, ինձ ոչ մի առաջնակարգ, օրի-

ես մի նամակ գրեմ, ասել է եպիսկոպոսը, և միութեան անդամների թիւը չափազանց կը մեծանայ։ Կալուածական միութեան և եկեղեցու մէջ մեծ նմանութիւն կայ, թէպէտ առաջինը մարդկային մի ընկերութիւն է, իսկ երկրորդը կազմւել է Աստուծոյ կամքով։ Եթէ կալուածական միութիւնը վտանգի ենթարկվի և ոչնչանայ մի տեղ, այն ժամանակ նա օգնութիւն կը գտնի ամբողջ աշխարհի իրլանդացիներից։" Եպիսկոպոսի այդ ճառից երևում է, որ կալուածական միութեան հրամանը իրլանդացիների համար նոյնպիսի օրէնք է, ինչպէս և եկեղեցու հրամանը քրիստոնեայ աշխարհի համար։ Ուշադիր քննողները կարող են նկատել, որ Իրլանդիայի մէջ հարցը այնքան կալուածական միութեանը և նրա ձգտումներին չէ վերաբերում, որքան այդ կաթոլիկական կղզին բողոքական Անգլիայից բաժանելու ցանկութեանը։ Կալուածական միութեան իսկական գործիչները միշտ ընդդէմ են եղել բռնութեանը և սպանութիւններին։ Կասկածում են, որ կան գաղտնի ընկերութիւններ, որոնք պահանջում են ջարդել կալուածատէրերին, որպէս զի ընդհանուր ապստամբութիւն ծագի և այդ ճանապարհով Իրլանդիան ինքնավարութիւն ստանայ։ Գլադստոնի կառավարութիւնը սառնասրտութեամբ է վերաբերվում այդպիսի ենթադրութիւններին մի կողմից այն պատճառով, որ նա չէ կամենում լսել պահպանողականների խորհուրդը և երկրի մէջ սարսափ գցել, իսկ միւս կողմից Գլադստոն վճռել է ճշդութեամբ կատարել իր բոլոր խոստումները և հաւատարիմ մնալ իր մարդասէր սկզբունքներին։

Իրլանդական վարչութիւնը արգելեց բաւական շատ կալուածական ժողովներ։ Ձեստերի պօլիցիան տեղեկութիւն է ստացել, որ Ամերիկայի Ֆենիները ուղարկել են Անգլիա իրանց գործակատարներին հասարակական շինութիւնները քանդելու համար։

„Daily News" ազատամիտ լրագիրը նկատում է, որ Լիվերպուլի մէջ կատարված յանցանքը շատ նշանաւոր գործ է և նրա վրա պէտք է առանձին ուշադրութիւն դարձնել։ Ակներև է, որ ռումբի մէջ դինամիտ է եղել և որ յանցաւորները Ֆենիներ են։ Իրլանդիայի դրութիւնը, լրագրի կարծիքով, յուսահատեցնող է։ „Times" լրագիրը մի ծանր առաջնորդող յօդուածով աշխատում է մեկնել իրլանդական դժուարութիւնների վտանգը և այն եզրակացութեան է հասնում, որ Ֆենիների և կալուածական միութեան գործած բռնութիւնները պէտք է նոյնպիսի բռնութիւններով ճնշվեն։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Բերլինից հեռագրում են որ իշխան Բիսմարկի առողջութիւնը լաւանում է։

—Վիեննայից հեռագրում են որ բուլղարական մինիստր Նաչոտ հրաժարական կը տայ իր պաշտօնից ազգային ժողովի բացվելու յետոյ։

—Ֆրանսիական սենատը ընդունեց ժողովների ազատութեան մասին նոր օրէնքը, մտցնելով նրա մէջ պատգամաւորների ժողովի կողմից առաջարկված փոփոխութիւնները։ Արմատական կուսակցութեանը պատկանող Տօլէն առաջարկեց վերաքննել ֆրանսիական սահմանադրութիւնը։ Առաջարկութիւնը չընդունվեցաւ։

—Նորերումս, ինչպէս հաղորդում է «National» լրագիրը Փարիզի Սէն-Ժէրմէն արուարձանի մէջ փորձ է եղել վառօդով ճայթեցնել Թիէրի արձանը։ Արձանը փոքր ինչ վնասվեցաւ։

—Ալժիրիայում ապստամբվեցաւ արաբների մի ցեղ։

—Ֆրանսիական լրագիրները հաղորդում են որ այս օրերս վախճանվեցաւ Ալժիրիայում, որտեղ նա գնացած էր օդափոխութեան համար, երևելի Ֆրանսիացի երաժիշտ ջութակ ածող Էնրի Վիէտան, 61 տարեկան հասակում։ Նա ծնվեցաւ Վերվիէի մէջ և արդէն 8 տարեկան հասակից կօնցերտներ էր տալիս։ Նա յայտնի էր ոչ թէ միայն որպէս երաժիշտ ածող, բայց ունի բազմաթիւ երաժշտական գրուածներ։

—«Порядокъ» լրագիրը հաղորդում է, որ նորերումս Փարիզում բժշկապետի դիպլօմ ստացել են տաս և երկու կանայք։ Նրանցից ամենալաւերը համարվում են՝ ամերիկուհի Պուտման, իտալուհի Բօզէտտի և ռուս օրիորդ Գօնչարօվա։ Փարիզի բժշկուհիների մէջ գտնվում են երեք ֆրանսուհիներ, որոնցից մէկը, Մագդալինա Բրէս, գործում է Փարիզում, իսկ մնացած երկուսը հրաժարվեցան բժշկապետների հետ մրցել։ Տիկին Բրէս "այրի" է, երկու որդիք ունի։ Նա «ակադէմիայի դօցէնտ» կոչումը և Շատլէ թատրօնի բժշկապետի կոչում ստացաւ։ Ներկայումս, Փարիզի բժշկական ֆակուլտէտում պարապում են՝ երեք ամերիկուհիք, 18 անգլուհիք, 11 ֆրանսուհիք, 10 ռուսուհիք, բոլորը 42 կանայք։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Նորերումս Փարիզում, Հաուսման բուլվարի բանկիր Արակսէլին ներկայացաւ մէկ լաւ հագնված երիտասարդ, ստորագրութեան թերթը ձեռքին յօգուտ աւստրիական Հարնանսդօրֆ փոքրիկ քաղաքի այրվածների։ Արակսէլ արդէն կամենում էր ստորագրել, բայց ստորագրութիւնների թւում բանկիր Դրէյֆուսի ստորագրութիւնը նկատեց, որը նրան կեղծ երևեցաւ։ Նա երիտասարդ մարդուն խնդրեց մի փոքր սպասել, իսկ ինքը դուրս գնաց և մարդ ուղարկեց պօլիցիականին կանչելու։ Երբ պօլիցիականը եկաւ, այն ժամանակ չփոթված երիտասարդը խոստովանվեց, որ ստորագրութիւնների մեծ մասը ինքն է կեղծել։ Նրա անունը Մօրից Մայէր է, և արհեստաւոր է։ Ի հարկէ, նրան իսկոյն պօլիցիա տարան։

* * *

Մայիսի 28-ին Փարիզում, Շարրա փողոցի վրա, Ֆիլիպպ Հէրցի դահլիճում, ֆրանսիական գրողների, քաղաքական գործողների և արտիստների մեծ բազմութիւն հաւաքվեցաւ։ Ժողովի նպատակն էր քննել ի պատիւ Վիկտոր Հիւգօի արձան կանգնեցնելու նախագիծը, որի համար ստորագրութեամբ փողեր են հաւաքում Ֆրանսիայում և արտասահմանում։ Այդ ժողովը կայացաւ հրաւիրմամբ ժամանակաւոր յանձնաժողովի, որի նախագահ է Լուի-Բլան։ Յանձնաժողովը առաջարկում էր 30 անձերից բաղկացած մէկ մասնաժողով կազմել։ Բայց ժողովը գտաւ, որ այդ թիւը քիչ է. և կրկնապատկեց նրան։ Լուի-Բլան հիւանդութեան պատճառով հեռացաւ ժողովից, և նախագահի տեղը բռնեց Ա. Դէլա-Ֆօրժ։ Օտարականներից Վիկտոր-Հիւգօի արձանը կանգնեցնելու յանձնաժողովում միայն Կրաուֆօրդ է ընտրված։ Մասնաժողովի թղթակից անդամներ ընտրված են. Տէննիսօն, որը ի պատիւ Վիկտոր-Հիւգօի մէկ սօնէտ գրեց Անգլիայում, Կաստելլար Սպանիայում, Տուրգենէվ Ռուսաստանում, Գարիբալդի Իտալիայում, Անրի Կօնսիանս Բէլգիայում և այլն։ Յանձնաժողովի պատւաւոր նախագահ կամենում էին Գրէվիին ընտրել, բայց հանրապետութեան նախագահը պատասխանեց այդ առաջարկութեանը, որ իր պաշտօնը չէ թոյլ տալիս իրան այդպիսի պատիւներ ընդունել։ Արձանի բազմաթիւ նախագծեր և մօդէլներ են առաջարկված։

* * *

Բերլինում մտադրութիւն կայ 1882 թւին մէկ նոր թատրօն շինել, այն է գերմանական «Ազգային թատրօն», որը Գերմանիայի համար նոյն նշանակութիւնը կունենայ, ինչ որ ունի Փարիզի «Théâtre francais» Ֆրանսիայի համար։

* * *

Ամենամեծ և ամենաթանգ հեռագիր, անկասկած ուղարկված էր «Chicago Times» լրագրին ներկայ թւի մայիսի 9-ին։ Ամերիկացիք սաստիկ հետաքրքրված են Նոր կտակարանի թարգմանութեամբ, որ լոյս է տեսել Օկսֆորդում և Կէմբրիջում, այնպէս որ 800,000 օրինակ ստորագրվեցան։ Իր ընթերցողներին դիւրութիւն տալու համար, որ կարողանան համեմատել նոր թարգմանութիւնը հնի հետ, հէնց նոյն օրը, երբ նոր գիրքը Լօնդօնից Նիւ-Եօրկ ստացվեցաւ, «Chicago Times» խնդրում էր հեռագրով ուղարկել բոլոր աւետարանիչներից մի քանի գլուխներ, բոլորը 83,715 խօսք։ Հեռագիրը, այդպիսով, պէտք է որ մեր փողով արժենար 50,000 րուբլուց աւելի։

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

նաւոր դեր չեն տուել, այլ միշտ երկրորդական, երրորդական դերեր։ Թէ ինչ վիրաւորանք է այս դերասանի համար, որը արհեստին է ծառայում և ոչ թէ փողին, հասկացողը կը հասկանայ. այդ նշանակվում է դերասանին սպանել։ Վերջապէս նշանակվում է «Քոյր Թերեզա» իմ բենեֆիսին մարտի 2-ին։ Սովորութիւնից դուրս ես չեմ կարողանում ուղարկելու համար կամեցած տոմսակներս ստանալ և շատ պարոններ ինձանից տոմսակ են խնդրում, որովհետև կասսայում չեն կարողանում տոմսակ առնել, ծախված լինելու պատճառով։ Մարտի 1-ին երեկոյեան գնում եմ թատրօն և տեսնում եմ կասսայում, որ տոմսակներով լիքն է, տոմսակների մեծ մասը չեն ծախել..... Թագաւորի մահուան պատճառով բենեֆիսը յետաձգվում է, և ապրիլի 18-ին սկսուեցան ներկայացումները։

Ես բենեֆիս չեմ ստանում, բենեֆիս ստանում է օր. Ե. Գ. վերջը նշանակվում է օր. Վ. Գ. բենեֆիսը։ Իմանում եմ, պ. Մնակեանը, պ. Ադամեանը պիտի ստանան երկրորդ բենեֆիսներ։ Իշխան Ամատունին ասում էր, ինչ անեմ որ ձեզ համար օր չէ մնում, որ ձեր բենեֆիսը նշանակեմ։ Իմ ասածների փոխարէն ուսերն է բարձրացնում նա։ Ես մնում եմ զարմացած։ Պ. Ս.-ից պահանջում եմ բացատրութիւն։ Նա ասում է թէպէտ և անարդար է, որ ներկայացումները սկսելուն պէս ձեզ չը նշանակեցին բենեֆիս, բայց ում բենեֆիսը առաջ պէտք է լինի, այդ մասին պայմանագրում ոչինչ չը կայ, դուք պայմանագրով պարտաւորված էք մինչև մայիսի վերջը ներկայացումներին մասնակցել, մասնաժողովը պարտաւոր է ձեզ գեթ մէկ բենեֆիս տալու, սպասեցէք մինչև վերջը, եթէ չը տայ, այն ժամանակ կարող էք պահանջել, ուրեմն համբերութիւն։ Ես համբերեցի։ Ապրիլի 22-ին գնում եմ իշխան Ամատունու մօտ և բենեֆիսի հաշւին փող եմ խնդրում։ Նա մարտ ամսի ռոճիկը սրբել է տալիս և գրել է տալիս ինձ «մայիս ամսուայ ռոճիկը ստացայ։» Ես պայմանագիր չունեմ և չը գիտեմ էլ թէ ինչ է գրուած մէջը, ստորագրում եմ յիշելով պ. Ս-ի. խօսքերը, բայց ինքս ինձ զարմանում եմ թէ ինչու իշխանը բենեֆիսի հաշւի տեղ մայիս ամիսն է գրել տալիս։ Միւս օրը ինձ ասում են, որ իշխանը ամենին յայտնում է, որ ինձ բենեֆիս տալու պարտական չէ, և թէ ես 300 ր. ստացել եմ. այդ ինձ չփոթեցնում է։ Պ. Ս-ից հարցնում եմ, թէ այս ինչ է նշանակում։ Նա չէ հաւատում, և ասում է՝ գնացէք վերջապէս և կարդացէք ձեր պայմանագիրը։ Ես մի նամակով խնդրում եմ իշխանից իմ պայմանագրիս օրինակը. անցնում են օրեր չեմ ստանում։ Գրում եմ կրկին մի նամակ և ստանում եմ ապրիլի 30-ին կէսօրից յետոյ իմ պայմանագրիս օրինակը, բայց առանց ստորագրութեան։ Կարդում եմ պայմանագիրը և զարմանում եմ միջի գրածների վրա։ Գնում եմ իսկոյն պ. Ս-ի տունը և խնդրում եմ որ կարդայ իր միջնորդութեամբ արած պայմանագիրը։ Նա նայում է թղթին և մնում է ապշած։ 9-րդ յօդուածը ասում է, բենեֆիսի փոխարէն օր. Աստղիկը ստանում է 300 ր.։ Պ. Ս. ասում է այդ սխալմունք է, այդ անկարելի է, սխալ է դուրս գրած, դուք պէտք է բենեֆիս ստանաք, իշխանը ինձ երբէք չէ ասել, որ դուք բենեֆիս չունէք, ապացոյց մարտի 2-ի աֆիշան։ Վերջին յօդուածը ասում է, եթէ օր. Աստղիկը խախտէ պայմանագիրը, վճարում է իշխան Ամատունուն 500 ր. տուգանք, բայց եթէ իշխանը խախտէ, այդ մասին ոչինչ չը կայ գրած։ Զարմանալի բան։ Մի յօդուած ասում է որ պայմանագրի ժամանակը լրանում է ապրիլի վերջին։ Հարցնում եմ պ. Ս-ից արդեօք իմ պայմանագրիս ժամանակը երբ է լրանում, նա պատասխանում է. այդ պայմանագրի զօրութիւնովը ապրիլի վերջին։ Հապա ինչու. Իշխանը գիտէ որ պայմանագրի ժամանակը ապրիլին լրանում է, ոչ բենեֆիս է տալիս ինձ, ոչ էլ բենեֆիսից ինձ հասնելիք գումարը, այլ գրել է տալիս պայմանագրից դուրս մայիսի ռոճիկ։ Նա պատասխանում է. այդ չը գիտեմ, միայն այսօր ապրիլի 30-ն է, դուք պարտաւոր էք «Կօվերլէի սպանման» ներկայացումին մասնակցել, իսկ մայիսի մէկին գնացէք իշխանի մօտ և խօսեցէք այդ մասին։ Երեկոյեան ես բեմ եմ դուրս գալիս, հասարակութիւնը ինձ շատ լաւ ընդունում է։ Անտրակտում ինձ բեմ են դուրս կանչում, բայց ինչպէս շատ անգամ, այս անգամ էլ վարագոյրը չէ բարձրանում, որովհետև ինձ համար արգելքներ չեն պակասում։ Մինչև անգամ տեսնում եմ, որ մասնաժողովին մօտիկ մի երկու պարոններ աշխատում են բեմ դուրս գալս խանգարել սուլելով, որտեղ ի հարկէ հասարակութիւնը մասնակից չէ։ Ես գալիս եմ տուն տեսածներիցս վիրաւորված, հաստատ էլ իմանում եմ որ ամբողջ մայիս ամսին ինձ բացի օր. Վիրգինէի բենեֆիսին նշանակած «Պառաւ կնոջ» դերից ուրիշ դեր չեն տալու, և տեսայ որ «մայիսի ռոճիկը ստացայ» ստորագրել եմ, բայց մինչև ապրիլի վերջը ոչ բենեֆիս եմ ստացել, ոչ էլ բենեֆիսից մնացած գումարը, և ոչ էլ այդ մասին մի ստորագրութիւն ունեմ ձեռքումս իշխանից։ Ես իշխանի մօտ գնալու տեղ, գրեցի մի նամակ, որի մէջ ես ապահովութիւն էի խնդրում. իմ նպատակն էր, քանի որ պայմանագիր չունէի, մի ստորագրութիւն ստանամ, որպէս զի ինձ մի բենեֆիս նշանակեն և դերեր տան վերջապէս։ Իսկ թէ այդ անելու չեն, այլ կամենում են ինձ 150 ր. տան և ես չը խաղամ, այն ժամանակը ինչու մասնաժողովից բոլոր 150 ր. ստանամ, թող 150 ր. նշանակած ռոճիկը հանեն իմ բենեֆիսի փողից. այդպիսով էլ մասնաժողովին կը մնայ 150 ր., և ես էլ աւելորդ տեղը մէկ ամիս էլ աւելի չեմ վիրաւորվի։ Այս դիտաւորութեամբ գրեցի իմ նամակս։ Փոխանակ ինձ պատասխանելու, կամ ինձ հետ խօսելու, մասնաժողովը լռում է, և վերջը թատրօնի պատերին յայտնի յայտարարութիւն է կպցնում։ Զարմանալի է, որ մասնաժողովը հէնց ում գրկել է, նրանից է այդպէս շատ վիրաւորվում. զարմանալի է, որ իմ երկու տարուայ մէջ տարած փողերս մեծացրած տեսնում են, իսկ ուրիշի հինգ ամսոյ մէջ տարած կրկնապատիկը չեն տեսնում։ Խընդրում եմ դատեն և տեսնեն—կարող էի ես աւելի տանել, քան թէ տարել եմ։ Արդեօք միւսներից պակաս ռոճիկ ստանալը, երեք ամսուայ ռոճիկից հրաժարվելը, դերերից զրկվելը (թողնենք ուրիշ վիրաւորանքները) մէկ բենեֆիս նշանակել և այն էլ անպատուելով զրկվելը իմ կողմից պարտաւորութիւն է։ Մէկ պարտաւորութիւն պէտք է անէի, բայց չարեցի, որովհետև հարկաւոր չեղաւ։ Դեկտեմբերին օր. Սիրանոյշը բենեֆիսին կամենում էր որ եկամուտը իրեն տանի, իշխանը չէր համաձայնում, քոյրս չէ կամենում խաղը չարունակել և գալիս է ինձ յայտնում է. ես իմ քրոջս ասում եմ, եթէ նա չը խաղայ, ի հարկէ ես էլ չեմ խաղայ։ Քոյրս գնում է իշխանի մօտ, և իշխանը տալիս է նրան բենեֆիսի եկամուտը։ Այդ այդպէս լռութեամբ վերջանում է։ Հարցնում եմ ամեն բարեմիտ և արդար մարդուց, հարցնում եմ ամեն դերասանից, արդեօք իմ տեղս նրանք ինձանից աւելի լաւ կը վարվէին, արդեօք նրանք ինձանից աւելի կը դիմանային։ Ձեռքս խղճիս վրա դրած ասում եմ, որ ես աւելի արեցի քան թէ պարտաւոր էի։ Պարծենում են, որ ինձ կարող են վնասել, և վնասեցին։ Խոստովանվում եմ, որ ինձ վնասեցին և կարող են վնասել, բայց ես գնում եմ և տանում եմ ինձ հետ երկու բան, որ չեն կարող ինձանից խլել՝ իմ արհեստս և իմ պատիւս։ Արդարութիւնը վերականգնել չար յարձակումների դէմ, երբէք ուշ չէ։

Ա. Աստղիկ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Զը նայելով մաքսերի աւելանալուն ապրանքները առաջվայ գներով կը ծախվին. ԿՈՆԳՕ-ԹԷՅ 1 ր. 5 կ. և 1 ր. 10 կոպ., շատ լաւ ՄՕՆԻՆԳ 1 ր. 20 կ. և 1 ր. 40 կ., Հիանալի ԿԱՅՍԱՌԻ 1 ր. 60 կ. և 1 ր. 80 կ. և ԱՄԵՆԱԼԱՒ ԹԷՅ 2 ր. առանց Թղթի: Անգլիական ռէվօլվէրներ 4 ր.—40 ր. և Հրացաններ 20 ր.—200ր. Անգլիական խանութի մէջ: Գործակալութիւն ԲԱՐՆՍԲԻԻ ԹԱՄԲԵՐԸ, Ջօնսօնի ԿՈՂՊԷՔՆԵՐԸ, Տուլնօրի ԳՐԻՋՆԵՐԸ և էկտրակտ կակաօ-շօկօլադի ծախելու համար, որոնք Փարիզի հանդիսի ժամանակ ոսկէ մեդալ ստացան: ՀՕՏԱՒԷՏ ԹԷՅԻ ՖՈՒՆՏԸ ՊԱՏՈՒԱԿԱՆ ԹԷՅԱՄԱՆՈՎ 1 ր. 65 կ. և ամենալաւը 2 ր. 30 կ.: Վաճառականներին օգտաւէտ է մեծ քանակութեամբ ապրանքներ առնել Անգլիական խանութի մէջ: Ամբողջ հագուստ 15 ր., կօնֆեկտներ հայի դէմ 60 կ. Փունտը:

91—100

ՎԻԷՆՆԱՅԻ ՄԵԲԷԼ (աթոռներ և բազկաթոռներ) ծախվում են մեծ քանակութեամբ և մանր, միջի փողոցում կաթոլիկաց փողցի անկիւնում ՄԻՔԱՅԷԼ ՏԷՐ-ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆԻ պահեստում:

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել այս հասցէով. Тифлисъ, Михаилу Н. Теръ-Никогосову.

19—150

Արդէն ուղարկվեցաւ իւր բաժանորդներին ՐԱՖՖԻԻ „ԽԵՆԹԸ“ անուանով վիպասանութիւնը: Նոր գնել ցանկացողներին խնդրում ենք դիմել ՇՈՒՇԻ, կամ ուղղակի հրատարակչին, կամ Մահտեսի-Յակոբեանցի տպարանը: ԲԱԳՈՒ՝ պ. Ալէքսանդր Թարխանեանցին, ԹԱՐՎԷԶ՝ պ. Գրիգոր Բէջանեանցին.

Հրատարակչի հասցէն. Шуша, въ конторѣ Арунянца АБѢЛУ АПРѢСЯНЦУ.

ՌՕՍՏՕՎ ԴՕՆԻ-ՎՐԱ ՔԱՂԱՔԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆՏԷՐ ԵԱ. Ս. ԿՈՒՇՆԱՐԵՕՎ յայտնում է հետևեալը. իմ ծխախոտի արդիւնաբերութեան մեծ պահանջը դրդեց Թիֆլիսի գործարանատէր Պիրալով և ընկ. և Գալեգովին նմանվել իմ արդիւնաբերութեան ձևերին զանազան անուններով, մանաւանդ „ԼՕՐԻՍ-ՄԵԼԻՔՕՎ“, „գեներալ ԳԷՅՄԱՆ“ և „գեներալ ՍԿՕԲՕԼԵՎ“: Նախազգուշացնելով իմ ծխախոտը գործածողներին, խնդրում եմ ուշադրութիւն դարձնել իմ Ֆիրմայի հետևեալ նշանների վրա. 1) Հրապարակական հաւանութիւն 1865 Թուականի Մոսկվայի հանդէսից, 2) Ոսկեայ մեդալ Մոսկվայի տեխնիկական հանդէսից 1872 Թ., 3) Պատուաւոր կարծիք 1873 Թ. Վիեննայի աշխարհանդէսից, 4) մեծ մեդալ 1876 Թ. Ֆիլադելֆիայի միջազգային աշխարհանդէսից, 5) Արծաթէ մեծ մեդալ 1878 Թ. Փարիզի աշխարհանդիսից, իսկ այդ նշանները չունեցող արդիւնաբերութիւնը ԽՆԴՐԵՄ ԿԵՂԾ ՀԱՄԱՐԵԼ: ՄԱԿԵԴՕՆԻԱՅԻՑ նոր բերումն ստացայ ամենալաւ ՀՕՏԱՒԷՏ ԾԽԱԽՈՏ: Լաւ յատկութեան ծխախոտ սիրողներին խնդրեմ դիմել Թիֆլիսի մէջ. Սպիրիդօն Իվանօվիչ Պօպօվին, Ռամազօվին, Բայանդուրօվին, Միկիրտումօվին, Բէժանօվին, Տէր-Գրիգորեանց և ընկ. և դէպօն, որ գտնվում է Գօլօվինսկի փողոցի վրա, Իշխան Բագրատիօն-Մուխրանսկու տանը: ԱՅԴ ԱՆՁԻՆՔ ՈՒՂՂԱԿԻ ԻՄ ԳՈՐԾԱՐԱՆԻՑ ԵՆ ՍՏԱՆՈՒՄ ԾԽԱԽՈՏԸ:

Ռօստօվի 1-ն գիլդիայի վաճառական և ծխախոտի գործարանատէր ԵԱԿՕՎ ՍԵՄԵՕՆՕՎԻՉ ԿՈՒՇՆԱՐԵՕՎ:

5—12

ՄԱՄՈՒԼԻ ՏԱԿԻՑ ԴՈՒՐՍ ԵԿԱՒ ՐԱՖՖԻԻ „ԴԱՒԻԹ-ԲԷԿ“ անունով պատմական վէպի I և II հատորները միասին կազմված: Գիրքը բաղկանում է 440-երեսներից, տպված է մաքուր թղթի վրա: Գինն է 1 ռուբլ 50 կոպէկ:

Ծախվում է „Մշակի“ խմբագրատանը, Թիֆլիսի ԿԵՆՏՐՕՆԱԿԱՆ ԳՐԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑՈՒՄ, Զ. Գրիգորեանցի ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԳՐԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑՈՒՄ, պ. պ. Շահումեանցի, Հովսեփեանցի և Տէր-Յովսէփեանցի մաղազիններում:

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել „Մշակի“ խմբագրատանը Յ. ՄԵԼԻՔ-ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ հասցէով: 3—5

Un professeur de français, connaissant parfaitement le français, le latin, le grec (dix ans de professorat), prendrait répétitions ou bien pourrait prendre préceptorat ou leçons pour conversation française et perfection de la langue. Pourrait se charger de faire faire les cours de gymnase à des enfants qui parleraient deja le français. Sadresser à la rédaction du journal arménien le „Mechak“.

5—5

144 Արծրունու գալէրէա 144 ամենաէժան պահեստ մեբէլի և հայելիների:

Հրատարակութեամբ Ներսիսի Սիմէօնեանց լոյս տեսաւ գերմանացի բժիշկ Շրէբէրի „Տնային բժշկական մարմնամարզութեան“ գրքոյկի հայերէն թարգմանութիւնը 45 պատկերով, որոց միջոցաւ կարելի է կատարել առողջապահական բազմատեսակ մարմնամարզական կրթութիւններ ամեն տեղ, ամեն ժամանակ և առանց գործիքի: Նա յարմարացրած է ամեն հասակի արանց և կանանց համար: Գինն է 40 կոպ. ծախվում է „կենտրօնական և կովկասեան գրավաճառանոցներում, նոյնպէս և պ. Մ. Վարդանեանցի մօտ.“ Тройцкій пер. типографія Вартанянца, въ Тифлисъ.

„Խ Ե Ն Թ Ը“

ԱՐԿԱԾՆԵՐ ՎԵՐՋԻՆ ՌՈՒՍ-ԹՈՒՐՔԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՑ ՀԵՂԻՆԱԿՈՒԹԻՒՆ ՐԱՖՖԻԻ

Տպված մաքուր թղթի վրա, գիրքը բաղկանում 400 երեսից: Թիֆլիսում ծախվում է „Մշակի“ խմբագրատանը, „կենտրօնական գրավաճառանոցում“, „կովկասեան գրավաճառանոցում“ պ. Զաքարիա Գրիգորեանցի մօտ, և պ. պ. Շահինեանցի, Բօզարջեանցի, Հովսէփեանցի ծխախոտի մաղազիններում:

Գինն է 1 ռուբլ 20 կոպ.:

Въ Редакціи газеты

«МШАКЪ»

Продается

„ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“

Д. Григорія АРЦРУНИ.

Брошюра напечатана въ Москвѣ.

Цѣна 25 коп.

Վերականգնեցնող ՄԱԿ-ՄԱՍՏԵՐ, մազերը ամրացնող և նրանց ԲՆԱԿԱՆ ԳՈՅՆԸ վերադարձնող: գինը 2 ր. շիշը, ՓՈՍՏԱՅՈՎ ուղարկված 2 ր. 49 կոպ. ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ խանութի մէջ:

Մի և նոյն տեղը ԽԻՆԱՅԻ ԻՒՂ, մազերը ամրացնելու համար, 1 ր. ամանը փոքին գլխացաւի դէմ, ՏՈՒԱԼԷՏԻ ՍԱՊՈՆ և հոտաւէտ ջրեր և այլն:

80—100

Ա Ն Գ Լ Ի Ա Կ Ա Ն   Մ Ա Գ Ա Զ Ի Ն Ո Ւ Մ

Համեմատեցէք թէյի Փունտը	1 ր. 5 կ.	Մոսկվայից բերվող թէյի հետ	Փ. 1 ր. 30 կ.
— — —	1 ր. 10 կ.	— — — —	Փ. 1 ր. 40 կ.
— — —	1 ր. 20 կ.	— — — —	Փ. 1 ր. 60 կ.
— — —	1 ր. 40 կ.	— — — —	Փ. 1 ր. 80 կ.
— — —	1 ր. 60 կ.	— — — —	Փ. 2 ր. —
— — —	1 ր. 80 կ.	— — — —	Փ. 2 ր. 50 կ.
Ամենալաւը — —	2 ր. —	— — — —	Փ. 3 ր.

92—100

ՎԵՐԱՐԿՈՒՆԵՐ 4 ր., ծըծողներ 1 ր., ծալվող աթոռներ 1 ր. 50 կ., ՓԱՅՏ-ԱԹՈՌ 4 ր., ԲԱԶԿԱԹՈՌ-ՄԱՀՃԱԿԱԼ 10 ռուբլ և աւելի, թէյի բաժակներ 25 և 30 կ., մի ամսի քորոցներ 50 կ., պատելա ծխողների համար 60 կ. Փունտը, անգլիական ՎԱՆՆԱՆԵՐ և այլն ծախվում են ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ:

10,000 զոյգ գուլբաներ 25 կ.—ից զոյգը, 10,000 զոյգ կանանց ԳՈՒԼԲԱՆԵՐ 30 կ.—1 ր., 7,000 մատուցարաններ 5 կ.—5 ր., 1,000 ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ 5 ր.—35 ր., 400 արշին բօմազէյ 1 ր.—1 ր. 30 կ., պարուսինա 40 կ.—1 ր., 300 հատ ռէվօլվեր 4 ր.—35 ր., 700 ալբոմ ԿԻՍԱԳՆՈՎ, 10,000 Փունտ թէյ ԹԷՅԱՄԱՆՈՎ 1 ր. 65 կ.: Երկաթէ գրիչներ իւրաքանչիւր ձեռքի համար: Ծախվում են ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ մէջ:

1—100

ԾԱԽՎՈՒՄ ԵՆ 30% ԷԺԱՆ ՔԱՆ ԹԷ ՈՒՐԻՇ ՏԵՂ. մուրաբաներ, կօնֆեկտներ, ԿԱԿԱՕ, բրինձ, ԱՄԱՆԵՂԷՆ, բօկալներ, թասեր, երես լուանալու ամաններ, չայնիկներ, ԲԱԺԱԿՆԵՐ, կերակրի ամաններ (судки), մատուցարաններ, ԿՈՂՊԷՔՆԵՐ, ԴԱՆԱԿՆԵՐ, գդալներ, ԳՐԻՋՆԵՐ, թուղթ, մատիտներ, ռետրակներ, ՀՐԱՑԱՆՆԵՐ, ՌԷՎՕԼՎԵՐՆԵՐ, ալբոմներ, ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ, ՀԱԳՈՒՍՏ, տրիկօ, պարուսին, թաշկինակներ, երեսսրբիչներ, կլեօնկա, գուլբաներ, ԹԱՄԲԵՐ, ՊՕՐՏ-ՎԷՅՆ, խերես, կօնեակ և այլն: ԹԷՅ մեծ քանակութեամբ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՆԵՐԻ համար ՊՈՒԴԸ 44 ր., 46 ր., 48 ր., 50 ր., 52 ր., 54 ր., և այլն: Այդ բոլորը կարելի է գտնել ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ:

Մի և նոյն տեղը էժան գնով. ՇԷՐԲԵՏ մագնեզիա, խմոր ԾԱՐԱՒԻ դէմ, ԽԻՆԱՅԻ գինի ջերմի դէմ, կարբօլեան ՓՕՇԻ, հեղուկ և ՍԱՊՕՆ, բժշկական թուղթ վատերկլօզետի համար, պարսկական փօշի:

15—100

Մի երիտասարդ, որ գիտէ հաշուապահութիւն, ռուսերէն և հայերէն (двойная италіанская бухгалтерія) ցանկանում է կանտորշչիկի պաշտօն. Հասցէն կարելի է իմանալ պ. Աւետիք Ենֆիաճեանցի գրավաճառանոցում:

2,400 ՌՈՒԲԼՈՎ ծախվում է ՊԱՐՏԷԶ և ՀՈՂ տան համար: Հարցնել անգլիական խանութի մէջ: 1—6

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԱՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ—ՀԷՔԻԱԹՆԵՐ. ԺՈՂ. ԵՐԳԵՐ. ԲԱՌԵՐ. ԱՌԱԾՆԵՐ. ԱՆԷԾՔՆԵՐ. ԵՐԴՈՒՄՆԵՐ. ՀԱՆԵԼՈՒԿՆԵՐ, և այլն, ուղարկող պարոններին խնդրում եմ այսուհետև ինձ հետևեալ հասցէով դիմել.

Вагаршапатъ. *Тиграну Навасартянцъ.*

Տ. Նաւասարդեանց.

6—6

Թիֆլիսի հայոց ծխական ուսումնարանների ներկայ 1881 Թ. տարեկան հարցաքննութիւնները

Մայիսի 22 և 23-ին կաթօղիկէ Ս. Գէորգ եկ. ուսումն.
„ 25-ից—30-ը Հաւլաբարի Մարիամեան օր. ուսումն.
„ 28 և 29-ին Կուկիու Թանգդեան օր. ուսումն.
„ 30-ին „ Հաւլաբարի Ս. Մինաս եկ. ուսումն.
Յունիսի 1 և 2-ին Կուկիու Ս. Աստուածածին եկ. ուսումն
„ 3 և 4-ին Ջգրաշէն եկ. ուսումնարաններում.
„ 5-ին „ Շամքոռեցոց եկ. ուսումնարանում.
„ 6-ին „ Զորաբաշի Ս. Գէորգ եկ. ուսումնարանում.
„ 8-ին „ Ս. Կարապետ եկ. ուսումնարանում.
„ 9-ին „ Ջուղուբէթի Ս. Աստուած եկ. ուսումնարաններում.

Թեմական վերատեսուչ Բարխուդարեանց

Дозволено цензурою, Тифлисъ. 12 Іюня 1881 года.

Типографія Главнаго Управленія Намѣстника Кавказскаго.